

Vård- och omsorgsförvaltningen

ANSVAR OCH KOMPETENS

Berörd verksamhet
Alla verksamheterDokumentansvarig
Medicinskt ansvarig sjuksköterskaDatum
2020-01-01Målgrupp
Chefer, legitimerad personal, vårdpersonalBeslutande
Verksamhetschef enligt HSLVersion
2Temaområde
AnställningTidpunkt för uppföljning
2021-01-01Giltighet
Tills vidare

Riktlinjer för ansvar och kompetens för hälso- och sjukvård inom vård- och omsorgsförvaltningen

Allmänt

Övergripande ansvar för den kommunala hälso- och sjukvården regleras i Hälso- och sjukvårdslagen och i Socialstyrelsens författningssamlingar (SOSFS) samt i gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa mm (HSLF-FS). Hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar beskrivs ytterst i patientsäkerhetslagen. Det finns även föreskrifter och allmänna råd som uttrycker speciella kompetenskrav för vissa yrkesgrupper och funktioner i hälso- och sjukvården.

Enligt patientsäkerhetslagen ska den som avser att bedriva verksamhet som omfattas av Inspektionen för vård och omsorgs (IVO:s) tillsyn, anmäla detta till IVO senast en månad innan verksamheten påbörjas. Om verksamheten helt eller till större del förändras eller flyttas, ska det anmälan till IVO inom en månad efter genomförandet. Om verksamheten läggs ner ska den snarast anmälas till IVO.

Därutöver finns ett avtal om övertagande av hälso- och sjukvårdsinsatser i ordinärt boende mellan regionen och kommunerna i Södermanlands län, för insatser i ordinärt boende (hemsjukvård) för personer där det medicinska ansvaret ligger kvar hos behandlande läkare inom klinik på sjukhus/närvård vårdcentral.

Kommunen ansvarar för personer från 18 år samt att tröskelprincipen tillämpas, för:

- Hälso- och sjukvård till de personer som har sjukvård i ordinärt boende (hemsjukvård)
- Rehabilitering och habilitering till personer i ordinärt boende
- Vissa hjälpmedel till personer i ordinärt boende inom områdena rörelseteknik, kognition, kommunikation, medicinska behov samt inkontinens.

Samverkan mellan huvudmännen

Regionen ska till kommunerna inom regionen avsätta de läkarresurser som behövs för att enskilda ska kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamhet. Detsamma gäller hemsjukvård i ordinärt boende www.regionsormland.se.

Hälso- och sjukvårdsansvar i Katrineholms kommun

Kommunfullmäktige beslutar om vilken nämnd i kommunen som ansvarar för ledningen av hälso- och sjukvården. I Katrineholms kommun är det vård- och omsorgsnämnden som har ansvaret för hälso- och sjukvården. Med vårdgivare menas enligt patientdatalagen (2009:355), statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare). Hälso- och sjukvårdsverksamhet som yrkesmässigt bedrivs av annan juridisk eller fysisk person, aktiebolag, stiftelse, handelsbolag eller som enskild

firma är privat vårdgivare. Det finns ingen praktisk eller rättslig skillnad mellan vilka skyldigheter som olika typer av vårdgivare har.

Vård- och omsorgsnämnden/vårdgivarens ansvar

Vård- och omsorgsnämnden (VON) har det övergripande ansvaret för att den hälso- och sjukvård som erbjuds uppfyller kraven på god vård. VON är vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen. Vårdgivaren ansvarar för att det finns ett ledningssystem för verksamheten. Ledningssystemet ska användas för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet. Vårdgivaren ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.

Vårdgivaren ansvarar för att den medicinskt ansvariga sjuksköterskans ställning i organisationen är tydlig och att det i övrigt finns förutsättningar att utöva det medicinska ansvaret. Vårdgivaren ansvarar också för att MAS ges en organisatorisk ställning på ledningsnivå och placering som gör det möjligt att fullgöra sina uppgifter. Sjuksköterska ska finnas tillgänglig dygnet runt i den omfattning och med den inställetid som patientsäkerheten kräver såväl för patienter i hemsjukvård i ordinärt boende som i särskilt boende med särskild service. I dagverksamhet/daglig verksamhet ska det finnas tillgång till sjuksköterska med den inställetid som patientsäkerheten kräver. Arbetsterapeut och fysioterapeut ska finnas tillgänglig i den omfattning och med den inställetid som rehabiliteringsbehovet kräver. Det gäller för alla verksamheter där det finns ett hälso- och sjukvårdsansvar.

Enligt patientsäkerhetslagen ska en vårdgivare anmäla till IVO om det finns skäl原因 anledning att befara att en personal som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvården och som är verksam eller har varit verksam hos vårdgivaren kan utgöra en fara för patientsäkerheten.

VON i Katrineholms kommun har det övergripande ansvaret för att den hälso- och sjukvård som erbjuds inom ansvarsområdet uppfyller hälso- och sjukvårdslagens krav på god vård. Ansvaret avser:

- Vård- och omsorgsboenden för äldre
- Hemsjukvård för personer över 18 år, i ordinärt boende inom primärvårdens/närvårdens uppdrag
- Korttidsvistelse enligt SoL¹
- Dagverksamhet för äldre
- Bostäder med särskild service för personer med psykiska funktionsnedsättningar enligt SoL/LSS²
- Bostäder med särskild service enligt LSS
- Daglig verksamhet och sysselsättning.

Verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen/förvaltningschef

Vårdgivaren utser verksamhetschef och beslutar vilka befogenheter, rättigheter och skyldigheter verksamhetschefen ska ha. Vårdgivaren ansvarar för att verksamhetschefen har tillräcklig kompetens för uppgiften, ges möjlighet att utgöra sina arbetsuppgifter samt att kompetent hälso- och sjukvårdspersonal anställs. Det är verksamhetschefen som har det samlade ansvaret för en hälso- och sjukvårdsverksamhet.

Verksamhetschefen representerar vårdgivaren och har ett samlat ledningsansvar för sin

¹ SoL - Socialtjänstlagen

² LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

verksamhet. Undantaget är ledningsansvaret för uppgifter som MAS ansvarar för enligt hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetsförordningen. Inom detta ingår det samlade ledningsansvaret för hälso- och sjukvården inom det område vårdgivaren bestämmer och ansvaret för att hälso- och sjukvården utförs på ett säkert sätt med god kvalitet och kostnadseffektivitet. Inom kommunal hälso- och sjukvård är det verksamhetschefen och den medicinskt ansvariga sjuksköterskan som har ett gemensamt ansvar för att se till att verksamheten har en hög patientsäkerhet och att hälso- och sjukvård inklusive rehabilitering är av god kvalitet.

I Katrineholms kommun är det förvaltningschefen som är verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen. Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för att vård och omsorg bedrivs utifrån lagar, föreskrifter, riktlinjer och för verksamheten fastställda rutiner. I ansvaret ingår att se till att resursers användning och bemanning är optimal för att uppnå god och säker vård samt att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete och att anmäla hälso- och sjukvårdspersonal som utgör en patientsäkerhetsrisk till IVO. Verksamhetschef ansvarar för att säkerställa patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet i vården tillgodoses samt att kontinuerligt samråda och samverka med MAS³. Verksamhetschefen ansvarar för att skapa strukturer och processer för att möjliggöra delaktighet i ett aktivt kvalitetsarbete och har ansvar för uppföljning av resultat, analys av resultat och att vidta de förbättringsåtgärder som krävs. Verksamhetschefen ska fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser kan inträffa som kan medföra brist i verksamhetens kvalitet, utöva egenkontroll samt ta emot och utreda synpunkter och avvikelser.

Verksamhetschefen ska

- Leda verksamheten samt vara den som patient, anhöriga, personal och tillsynsmyndighet kan vända sig till med frågor rörande verksamheten
- Inom ramen för vårdgivarens ledningssystem ta fram, fastställa och dokumentera rutiner för hur det systematiska kvalitetsarbete kontinuerligt ska bedrivas
- Genomföra riskanalyser inför större förändringar i verksamheten så som organisatoriska förändringar, byte av/förändrade behandlingsmetoder, medicinskteknisk utrustning mm
- Ansvara för att mål formuleras och att dessa nås, samt svara för uppföljning och analys av verksamheten så att åtgärder kan vidtas för att förbättra vården
- Ansvara för att MAS har den kompetens som krävs samt ges möjlighet att fullgöra sina uppgifter
- Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet i vården tillgodoses. Om det är nödvändigt för att tillgodose dessa behov, eller om en patient begär det ska verksamhetschefen utse en fast vårdkontakt för patienten.

Vidare ansvarar verksamhetschefen för

- Det finns personal och utrustning som krävs.
- Att det medicintekniska produkterna inom verksamheten används och hanteras på ett korrekt sätt.
- Kontrollera nyanställd personals legitimation

³ MAS – Medicinskt ansvarig sjuksköterska, i Katrineholm har MAS även ett MAR ansvar dvs. medicinskt ansvar för rehabilitering

- Personalen inom verksamheten har kännedom om gällande författningar, riktlinjer och lokala rutiner och att dessa följs samt att medarbetarna får adekvat introduktion och fortsatt kompetensutveckling
- För introduktion av ny personal ska det finnas skriftliga rutiner med beskrivning av vem som ansvarar för introduktionen, vilka moment som ingår samt uppföljning och utvärdering (checklista och namngiven person)
- Någon närstående omedelbart underrättas när en patient avlider eller en patients tillstånd allvarligt försämras
- Någon närstående omedelbart underrättas när en patient är farlig för någon annans personliga säkerhet eller sitt eget liv, om en patient är farlig för en viss person ansvarar verksamhetschefen för att denna person och, om det behövs, lämplig myndighet omedelbart underrättas

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)

Kommunen ansvarar för viss hälso- och sjukvård och enligt 18§ i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt 24§ ska det finnas en sjuksköterska med ett särskilt medicinskt ansvar, en så kallad medicinskt ansvarig sjuksköterska inom den kommunala hälso- och sjukvården. Viktigt är att MAS kan fullgöra sina uppgifter och sitt ansvar och har tillsammans med verksamhetschefen för hälso- och sjukvården, att upprätthålla och utveckla verksamhetens kvalitet och säkerhet inom ramen för ledningssystemet. MAS utövar sitt ansvar genom att bevaka att hälso- och sjukvårdens kvalitet och säkerhet upprätthålls vilket medför att MAS involveras i övergripande frågor som rör hälso- och sjukvården, riskanalyser, uppföljningar av riskanalyser etc. MAS ansvarar för att förvaltningen har system som säkrar patientsäkerheten samt en god och säker vård. MAS ansvarar även för att det finns system för anmälningar av vårdskador och risk för vårdskador, hantering av avvikelser, säkra rutiner för läkemedelshantering, att dokumentation sker enligt patientdatalagen och att delegeringar av arbetsuppgifter är förenliga med säkerhet för patienterna. MAS utreder händelser i verksamheten som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada och ska på delegation från nämnden göra en anmälan enligt lex Maria till IVO. MAS deltar i kvalitetsuppföljningar och ansvarar för uppföljningen av hälso- och sjukvårdsinsatser.

MAS ansvarar enligt 11 kap. 4 § i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) för att

1. Patienten får en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet inom kommunens ansvarsområde
2. Patienten får den hälso- och sjukvård som en läkare förordat om
3. Journaler förs i den omfattning som föreskrivs i patientdatalagen (2008:355)
4. Beslut om att delegera ansvar för vårduppgifter är förenliga med patientsäkerheten
5. Att det finns ändamålsenliga och väl fungerande rutiner för
 - a) läkemedelshantering
 - b) rapportering enligt 6 kap. 4§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och
 - c) att kontakta läkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal när patients tillstånd fordrar det.

MAS ansvarar även för samverkan och samordning med andra vårdgivare samt att råd och stöd ges till chefer i hälso- och sjukvårdsfrågor.

MAS har ofta inte ansvar för individuella patientinsatser men kan då behov föreligger gå in i enskilda ärenden och bestämma om vård- och behandling.

MAS ska vara legitimerad sjuksköterska och genomgått vidareutbildning för specialisering till t ex distriktssköterska, geriatrisk eller psykiatrisk vård eller motsvarande. Ha fullgjort flerårig, väl styrkt, tjänstgöring i ledande ställning och ha goda kunskaper om arbetsledning, administration, undervisning, uppföljnings- och utredningsarbete samt ha goda kunskaper inom socialtjänstområdet. Vid ledighet för den person som har ett särskilt medicinskt ansvar ska annan särskild person med kompetens förordnas att fullgöra den uppgiften.

Verksamhetschefer för verksamheterna

Har ansvar för att följa upp kvalitetsarbetet inom sina verksamheter samt vara ett stöd till områdets enhetschefer i kvalitetsarbetet. Har ett samlat ledningsansvar så att verksamheterna bedriver en bra vård och omsorg med hög kvalitet och patientsäkerhet. Verksamhetschefen ansvarar för att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Patientsäkerhetsarbetet ska ingå som en integrerad del i alla berörda verksamheter och ha en naturlig koppling till arbetsmiljöarbetet och budgetarbetet. Chefer och medarbetare ska samverka i patientsäkerhetsfrågor. Vidare ska verksamhetschefer medverka i patientsäkerhetsberättelsen utifrån sitt ansvarsområde.

Enhetschefer

Har ansvar för att bryta ner resultatmål till verksamhetsmål och att kvalitetsarbetet förankras hos medarbetarna. Enhetschefen har ansvar för uppföljning av resultat, analys av resultat och att vidta de förbättringsåtgärder som krävs. Enhetschefen ska fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser kan inträffa som kan medföra brist i verksamhetens kvalitet, utöva egenkontroll samt ta emot och utreda synpunkter och avvikelser. Patientsäkerhetsarbetet ska ingå som en integrerad del i alla berörda verksamheter och ha en naturlig koppling till arbetsmiljöarbetet och budgetarbetet. Chefer och medarbetare ska samverka i patientsäkerhetsfrågor. Vidare ska enhetschefer medverka i patientsäkerhetsberättelsen utifrån sitt ansvarsområde.

Enhetschefer för enheter

Enhetschefer ansvarar för den hälso- och sjukvård som enhetens personal utför via skriftlig delegering av legitimerad personal vilket omfattar ansvar för att hantera dessa avvikelser.

Enhetschefer för legitimerad personal

Enhetschefer ansvarar för den hälso- och sjukvård som legitimerad personal utför vilket omfattar ansvar för att hantera dessa avvikelser.

Områdesansvarig sjuksköterska/rehabiliteringsansvarig fysioterapeut/arbetsterapeut

Vårdgivaren eftersträvar hög kontinuitet i vård och för patienter med återkommande hälso- och sjukvårdsbehov ska en omvårdnadsansvarig sjuksköterska utses. För dem som får återkommande rehabiliterings/habilitering ska en rehabiliteringsansvarig arbetsterapeut och/eller fysioterapeut/sjukgymnast utses.

Sjuksköterska ska finnas tillgänglig dygnet runt i den omfattning och med den inställetid som patientsäkerheten kräver, för hemsjukvårdspatienter i ordinärt boende och i särskilt boende. I daglig verksamhet/dagverksamhet ska det finnas tillgång till sjuksköterska med den inställetid som patientsäkerheten kräver. Arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast ska finnas tillgänglig i den omfattning och med den inställetid som rehabiliteringsbehovet kräver. Det gäller för alla verksamheter där det finns ett hälso- och sjukvårdsansvar. All hälso- och sjukvårdspersonal har också ett eget ansvar för hur de utför sitt arbete.

Om en verksam legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedöms inte klara att utöva sitt yrke tillfredsställande pga. sjukdom och/eller missbruk av alkohol, narkotiska preparat eller andra droger ska vårdgivaren anmäla detta omedelbart till Socialstyrelsen.

Hälso- och sjukvårdspersonal är

- All legitimerad personal
- Icke legitimerad personal med reell kompetens som efter delegering får en arbetsuppgift av legitimerad personal för specifik arbetsuppgift.

Arbetet inom hälso- och sjukvården ska utföras enligt vetenskap och beprövad erfarenhet, sakkunnigt och omsorgfullt. Yrkesansvaret innebär att hälso- och sjukvårdspersonalen själv ansvarar för hur arbetsuppgifterna utförs. Kravet på god vård innebär att främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvårdspersonalen. Hälso- och sjukvårdspersonalen ska medverka i kvalitetsutvecklingsarbetet vilket innebär utveckling och vidareutveckling av rutiner och metoder, risk- och avvikelshantering samt uppföljning av mål och resultat i verksamheten som vårdgivaren genom verksamhetschefen har angivit. Vården och behandlingen ska så långt som det är möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. Patienten och/eller närstående ska ges individuellt anpassad information om patientens hälsotillstånd och metoder för vård och behandling.

All legitimerad personal har skyldighet att föra patientjournal vilket även gäller för delegerad personal i de arbetsmoment man har delegering för att utföra.

All hälso- och sjukvårdspersonal har skyldighet att rapportera avvikelser i hälso- och sjukvården. Patientsäkerhetsarbetet ska ingå som en integrerad del i alla berörda verksamheter och ha en naturlig koppling till arbetsmiljöarbetet och budgetarbetet. Chefer och medarbetare ska samverka i patientsäkerhetsfrågor.

All hälso- och sjukvårdspersonal i offentlig verksamhet har tystnadsplikt enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). För privata utförare gäller motsvarande regler om tystnadsplikt enligt patientsäkerhetslagen (2010:569).

Det är utföraren som utifrån beställningen och arbetets organisation och fördelning gör en arbetsbeskrivning för respektive yrkesgrupp.

Medarbetare

Har ansvar för att känna till och arbeta i enlighet med riktlinjer och rutiner utifrån ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete. Skall medverka i risk- och avvikelshantering och delta i arbetet med uppföljning av mål och resultat.

Övergripande styrdokument

- Hälsa- och sjukvårdslag (2017:30)
- Hälsa- och sjukvårdsförordning (2017:80)
- Patientsäkerhetslag (2010:659)
- Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)
- Patientdatalagen (2008:355)

Se även

- Avtal om övertagande av hälso- och sjukvårdsinsatser i ordinärt boende mellan landstinget/regionen och kommunerna i Södermanlands län, www.regionsormland.se